

Økologi, Planter

Heterogent plantemateriale til økologiske landmænd fra 2022

Fra 1. januar 2022 kan plantemateriale med en højere grad af genetisk diversitet markedsføres og anvendes i økologisk produktion.

Viden om

Kendetegn ved økologisk heterogent plantemateriale

Økologisk heterogent materiale er en bestand af planter med fællestræk, som er kendetegnet ved en stor genetisk og fænotypisk diversitet, og som har en dynamisk karakter. Det er således meningen, at økologisk heterogent materiale skal kunne tilpasse sig forskellige former for stress i marken og forskellige dyrkningsforhold, ved gentagen naturlig og menneskelig udvælgelse og derved opnå en øget robusthed. Tilpasningen kan ske ved, at svage planter kommer til at udgøre en mindre andel af såsæden, når der skal sås næste gang. Det kan ske, når ikke-vinterfaste planter fryser væk, eller når der er kraftige angreb af sygdomme, og planterne ikke sætter levedygtige frø. Det kan derfor forventes, at materialet vil ændre sig over tid.

Økologisk heterogent plantemateriale adskiller sig altså fra sorter. Ved godkendelse af en ny sort er der krav om ensartethed, og som køber garanteres man, at sorten forbliver stabil over tid. For land-brugsafgrøderne er man også sikret en ydeevne, idet en del af sortsgodkendelsen er afprøvning i dyrkningsforsøg, hvor sorten skal udgøre en forbedring. Økologisk heterogent materiale adskiller sig også fra sortsblandinger, som ikke har en dynamisk karakter, men fællesnævneren her er diversitet. Sortsblandinger anvendes for at opnå mere stabile udbytter, idet planterne kompenserer for hinanden, fx ved sygdomsangreb.. Det økologiske heterogene materiale adskiller sig også fra syntetiske sorter, som opstår ved krydsning af et defineret sæt forældremateriale, som gentagne gange bliver krydsbestøvet for at rekonstruere en stabil population. Endelig adskiller det sig også fra bevarelses-sorter og hobby-sorter – herunder landracer.

Nye regler for handel

Den nye økologiforordning trådte i kraft 1. januar 2022. Med den er reglerne ændret, så udsæd af fx hvede kan blive markedsført uden, at udsæden behøver at udgøre en egentlig sort, men kan bestå af en mere uens genetisk bestand inden for samme botaniske art.

På den måde bliver det muligt for erhvervsdrivende at markedsføre planteformeringsmateriale af økologisk heterogent materiale uden at skulle opfylde de sædvanlige direktivfastsatte krav til f.eks. sortsafprøvning og efterfølgende certificering.

Materialet skal opfylde grundlæggende mindstekrav til identitet, sundhedstilstand, renhed og spireevne samt emballering, mærkning og sporbarhed. Mindstekravet til spiringsprocent kan midlertidigt godt fraviges, hvis spiringsprocenten specifikt fremgår af mærkningen. Der er desuden krav til vedligeholdelse af materialet og krav til opbevaring af oplysninger om blandt andet anmeldelsen og eventuelle leverancer af økologisk heterogent materiale. Kravene er beskrevet i Kommissionens delegerede forordning (EU) 2021/1189.

Landbrugsstyrelsen gennemfører risikobaseret kontrol og kan udtage stikprøver til laboratorieanalyse og kontrol dyrkning for at kontrollere om kravene i de nye bestemmelser om handel med økologisk heterogent materiale er overholdt.

Materialet skal opfylde økologiforordningens regler i forhold til, at materialet kan markedsføres som økologisk. Materialet skal således være økologisk certificeret. Oplysninger og beskrivelse af materialet skal være registreret hos Landbrugsstyrelsen før markedsføring.

Anmeldelse af økologisk heterogent materiale

Frø eller andet planteformeringsmateriale af økologisk heterogent materiale anmeldes til Landbrugsstyrelsens enhed Planter & Biosikkerhed på mail: planter&biosikkerhed@lbtst.dk. Anmeldelsen skal indeholde følgende:

1. kontaktoplysninger
2. arterne og betegnelsen for det økologiske heterogene materiale
3. en beskrivelse af de vigtigste agronomiske og fænotypiske karakteristika, der er fælles for denne bestand af planter, herunder avlsmetoder, ethvert tilgængeligt resultat af forsøg vedrørende disse karakteristika, produktionslandet og anvendt forældremateriale.
4. en erklæring om at oplysningerne er korrekte og
5. en repræsentativ prøve af det økologiske heterogene materiale (til brug for eventuel kontrol af overholdelse af kravene om handel med økologisk heterogent materiale).

Landbrugsstyrelsen har op til tre måneder til behandling af ansøgningen. Det økologiske heterogene materiale vil herefter blive opført på en officiel liste over økologisk heterogent materiale, der frit kan handles i EU, hvis Landbrugsstyrelsen ikke indenfor de tre måneder har bedt om yderligere oplysninger eller afvist ansøgningen.

Reglerne om anmeldelse fremgår af økologiforordningens artikel 13. Krav til beskrivelsen er yderligere uddybet i artikel 4 i de nye bestemmelser om produktion og handel med økologisk heterogent materiale.

Artsgrupper omfattet af de nye muligheder

Frø af landbrugs- og grøntsagsplantearter, andet formeringsmateriale af grøntsagsplanter end frø, prydplanteformeringsmateriale, vinformeringsmateriale og frugtplanteformeringsmateriale er omfattet af de nye muligheder.

Priser ved anmeldelse og handel

Landbrugsstyrelsen oplyser, at det indtil videre ikke koster noget at anmelde, producere og handle med økologisk heterogent materiale, idet Landbrugsstyrelsen afholder alle omkostninger forbundet med administration og kontrol i forbindelse med indkøring af ordningen. På sigt kan gebyrer for kontrol af ordningen komme på tale.

Økologisk heterogent materiale i OrganicXseeds

Når økologisk heterogent materiale er godkendt, kan det markedsføres i OrganicXseeds. Du vil kunne finde det i en sortsgruppe med betegnelsen "Heterogent", som vil fremgå under arten ligesom de resterende sortsgrupper under arten. Der er dog ikke noget krav om, at der skal anvendes heterogent materiale. Hvis der er tilgængeligt heterogent materiale under en art, vil det i forbindelse med dispensationsansøgninger ikke indgå i vurdering af, om der kan opnås tilladelse til anvendelse af ikke-økologisk frø.

Find mere viden

Nyhed fra Landbrugsstyrelsen d. 17. december 2022.

Du kan finde mere information om de nye bestemmelser om heterogent plantemateriale i [EUR-Lex](#).

Du kan læse mere generelt om den nye økologiforordning på Landbrugsstyrelsens [hjemmeside](#).

Emneord

Forædling

Udsæd

Vil du vide mere?

Tove Mariegaard Pedersen

Specialkonsulent

Innovationscenter for Økologisk Landbrug P/S

Støttet af

Innovationscenter for Økologisk Landbrug udvikler ny viden og løsninger til landmænd og rådgivere. Sammen udvikler vi et mere bæredygtigt landbrug.

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

SEGES Innovation P/S Tlf. 8740 5000
Agro Food Park 15 Fax. 8740 5010
8200 Aarhus N Email info@seges.dk

